

Aggastyánként is fiatalos lendülettel

Interjú Dr. Balás Lászlóval

Laci bácsi! Tudomásunk szerint Te vagy a Bokor-közösség legidősebb tagja. Emiatt az „Érted vagyok” szerkesztősége arra kér, hogy a lap hasábjain oszd meg nálad fiatalabb testvéreiddel és a lap többi olvasójával gazdag élettapasztalodat és hajlott korod ellenére is fiatalos lendületedet, Isten országa iránti lelkesedésedet.

Először talán a szülői házról beszélgessünk: gyermekkorodról, szüleidről, testvéreidről, neveltetésedről, iskoláidról, ha voltak olyan tanáraid, akik rád nagy hatással voltak azokról.

Miskolcon születtem 1910. október 18-án. Édesapám hivatalos huszártiszt volt, édesanyám felső leányiskolát végzett. Ketten voltunk gyermekek a húgommal. Apám az első világháborút végigharcolta, két alkalommal meg is sebesült. Szüleim vallásos katolikusok voltak, mindketten kongreganisták. Egészen tízéves koromig a család rendszeresen a mindszenti templomba járt misére, mi gyermekek az akkori szokványos vallásos nevelésben részesültünk mind otthon, mind később az iskolában.

1920-ban a Királyi Katolikus – későbbi nevén Fráter György – Gimnáziumba kerültem. Ez az iskola régen a minoritáké volt, de mikor én itt lettem tanuló, már nem a rend volt a fenntartója, mivel azonban a minorita rendház és templom mellett épült, a család átértékelte a mindszentiből a minorita templomba misére. Az osztályfőnököm végig Országú József tanár úr volt, aki magyart és latint tanított nekünk. Mellékesem megjegyzem, hogy mi még görögöt is tanultunk, néhányan érettségiztünk is belőle. Ez később segített a görög Szentírás olvasásában. Visszatérve az osztályfőnökünkre: mindig bizalommal voltunk irányában, mert éreztük, hogy szeret minket s mindent megtesz értünk. Az osztályban 28 tanuló volt, közülük hét izraelita vallású. Velük ugyanúgy pajtáskodtunk, mint a többi társunkkal. Nyoma sem volt antiszemitizmusnak az osztályban.

Tagja lettem a gimnázium Mária-kongregációjának és cserkészcsapatának. Nagyon szerettük Szabó Dani bá cserkészparancsnokunkat. Ő eredetileg minorita szerzetespap volt, de a rend átszervezésekor kilépett a rendből. Misézett mint pap, de a foglalkozása magyar-latin szakos tanár volt. Nagyon sokat kirándultunk, játszottunk, évente táboroztunk. A legemlékezetesebb egy vízi táborozásunk volt. 1926-ban négy katonai laddal Miskolcra a Sajón és a Tiszán leveztünk Szegedre. A másik nevezetes vízi táborozásom – Passautól Budapestig – már öregcserkész koromra (1930) esik.

Egyetemi tanulmányaidról is számolj be néhány szóval, kérlek!

A Fráter György Gimnáziumban letett jeles érettségi vizsgám után 1928-ban beiratkoztam a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Jogi Karára. Az első két évben a pesti Szent Imre Kollégiumban laktam. Azután kiköltöztem rokonnaimhoz. Apai rokonnaim nógrádi földbirtokosok voltak, így az ő révükön magas társadalmi körökben is otthon voltam, még miniszteri családnál is. 32-ben államtudományokból, 33-ban pedig jogtudományokból szereztem doktorátust. Egyetemi éveim alatt kapcsolatba kerültem a protestáns indíttatású „Oxford-mozgalommal”. Nagy hatással volt rám Russel Csak bűnösök c. könyve. Évekig jártam Ox-

ford-összejövetelekre, s ez nagyon erősítette vallási érdeklődésemet, de megmaradtam gyakorló katolikusnak.

Tanulmányaid befejezése után milyen volt szakmai pályafutásod?

Közszolgálatomat Borsod vármegye központjában kezdtem el havi 50 pengővel tiszteletbeli szolgabíróként. Pályáztam a bírósághoz is. Joggyakorlatra bocsátottak („jogbocs”) a mezőkövesdi járásbírósághoz. Itt már havi 80 pengőt kaptam, majd bekerültem a bírósági fogalmazói státuszba. A miskolci törvényszéken és a hozzátartozó járásbíróságokon több évet töltöttem. Nagy szó volt, hogy 1937-ben berendelték a debreceni királyi ítélőtáblához tanácsjegyzői szolgálatra. Ezzel kezdődött a karrierem úgy, hogy bírónak egyenesen a táblai központba, a debreceni járásbírósághoz neveztek ki. Itt ért Észak-Erdély visszacsatolása. Akkor már mint bírót – beleegyezéssel – áthelyeztek a nagyváradi törvényszékhez, majd kineveztek a nagyváradi ítélőtábla elnöki titkárnak. Ez olyan lendületet adott, hogy – már az újra megcsonkított országban – 36 évesen ítélőtáblai bíró lettem. A folytatás normális viszonyok között kúriai bírói, vagy törvényszéki elnöki állás lett volna. De a kommunista világban nem így történt. Az ítélőtáblákat megszüntették, magam pedig Miskolcra kerültem tanácsvezető bírónak, majd azzal a szóbeli közléssel, hogy ítelkezésem nem politikus (s ez igaz is volt), közös megegyezéssel megszüntették a munkaviszonyomat, és mint akkor háromgyermekes családapát, félhavi fizetéssel elbocsátottak. Megengedték, hogy vidéken ügyvéd lehessenek. Így kerültem Szerencsre, majd néhány év múlva ismét Miskolcra jöhöttem.

Megemlíttem, hogy tanulmányaim befejezése után egyéves katonai szolgálatot teljesítettem. Amikor táblaelnöki titkár lettem, ez mentesített a további katonai behívások alól. A háború alatt sok családostól vittek ki a frontra. Akkor még nőtlen voltam, és igazságtalannak éreztem, hogy én itthon maradjak. Elintéztem főnökeimmel, hogy szüntessék meg a katonai behívás alóli mentességemet, így aztán be is hívtak, majd Szentgotthárdnál hadifogságba estem. Onnan 1946 tavaszán kerültem haza, s lettem már a debreceni ítélőtáblán is elnöki titkár.

Térjünk rá házasságodra és családodra!

Nagyváradi éveim alatt megismerkedtünk és megszerettük egymást Arkosy Katalinnal. Az Arkosyak háromszéki székelő unitárius család voltak. Feleségem közeli rokonai között még unitárius püspök is volt. Unitárius apósom katolikus leányt vett feleségül, aki négy leányát – köztük a feleségemet is – buzgó katolikusnak nevelte. Kátóka Dicsőszentmártonban, Kisküküllő vármegye székhelyén látta meg a napvilágot, akkor apósom éppen ott szolgált.

Noha még nem voltunk jegyesek, amikor én katonának bevonultam, Kátóka hűségesen megvárta, míg a katonaságtól és a hadifogságból hazakerültem. Utólag sajnálom igazságérzetemtől sugallt, felmentettségemet megszüntető kérvényemet. Már elég idősen, 36 éves koromban lettem házasember. Még hazakerülésem évének nyarán eljegyeztük egymást, és ugyanazon év végén összeházasodtunk. Debrecenben éltünk. Feleségem banktisztviselő volt. Négy gyermekünk született: három fiú és egy leány. Gyermekünket, miként minket is szüleink, katolikus szellemben neveltük.

Az eddig elmondottak mennyiben befolyásolták hitedet, Krisztus-kapcsolatodat? A vallásba mintegy „belenőtél” a szülői ház miliójében, vagy volt később olyan esemény, amit „megtérésként” éltél át?

Szokványos módon katolikusnak neveltek vallásos szülein. Ezt kaptam az iskolában, a kongregációban, a cserkészknél is. Tehát „belenőttem”. Később erősen hatott rám a már említett Oxford-mozgalom. Házasságomban mélyen vallásos feleségem erősített hitemben. Csak két példát említek.

Az egyik: házasságunkat ketten közösen Jézus Szívének oltalmába ajánlottuk. A másik: mikor már 20 hónapos házasságunk folyamán feleségem nem fogant, 1948. augusztus 28-án ketten közösen elzarándokoltunk Kaszap István sírházhoz Székesfehérvárra. Kértük a közbenjárását Mennyei Atyánknál, hogy a házasságunk ne legyen gyümölestelen. Pontosan 9 hónapra rá, 1949. május 28-án megszületett első gyermekünk, István. Ezt mindketten égi jelként is értelmeztük. Az újszülött Kaszap István tiszteletére kapta a nevét.

Tudom, hogy leányod fiatalon bekövetkezett halála sorsfordító hatású volt családodokra. Feleséged ezt a csapást haláláig sem tudta teljesen feldolgozni. A Te lelki fejlődésedben hozott-e ez a tragédia valami hosszú távon mégiscsak pozitív eredményt? Azért kértem ezt, mert olykor előbb látszólag „összetöri” az Úr azt, akit magához akar emelni, így igaz a jézusi mondás: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek.”

Annuska leányunk 1977. március 23-án fiatalon és váratlanul elhunyt. Első születésével egyidőben szeptikus, kullancs eredetű agyvelőgyulladás kapott, amelyet nem bírt ki. Még terhesen kaphatta a fertőzést, mert az újszülött is meghalt ugyanazon betegségben.

Feleségem ezt a gyászt soha nem tudta kiheverni. A lelki csapás testi megnyilvánulása egy súlyos lefolyású, gyógyszeresen szinte befolyásolhatatlan asztma lett. Az orvosok kénytelenek voltak átmenetileg hatékony, de hosszasan szedve súlyos mellékhatásokat kiváltó mellékvesekéreg kivonatokat adni. A következmény ismétlődő trombózis, majd a mellékhatás következtében kialakult csontritkulás miatt ismételt combnyaktörés, eredménytelen protézis-beültetésekkel. Teljesen lerokkant, egyre inkább rászorult ápolásomra. Teremtőjéhez 1998. július 30-án tért vissza. Akkor legkisebb fiamék gondoskodó szeretettel magukhoz vettek engem.

Engem is nagyon megviselt Annuska halála. Hogy a Gondviselés ezt az „összetöretésemet” magához emeléseként használta fel, utólag biztosra vehetem. Kétségtelen, hogy ezt követték a teológiai akadémiai évek, majd Bulányi Gyurkával való ismételt találkozásom és kapcsolatam, a közösségem megszervezése, egyszóval vallási aktivizálódásom.

Mikor és hogyan találkoztál először Bulányi Györggyel?

Fiatal házasságként a feleségemmel együtt elmentünk 1948-ban, Debrecenben egy a piaristák által szervezett előadássorozatra. Az egyik előadó Bulányi volt. Ő az előadás után beszédbe elegyedett velünk. Elhívott minket egy családknál tartandó összejövetelre. Magyarán „behalászott” minket egy családos kisközösségbe. Szentírást olvastunk, majd az olvasottakat közösen megbeszéltük. Bulányi Gyurka más kérdéseket is felvetett, amiket megvitattunk. Ez a kapcsolat azonban néhány összejövetel után megszakadt. Mi elkerültünk Miskolcra, majd tudomást szereztünk Gyurka le tartóztatásáról. Később az a hír járta, hogy halálra ítélték, és az ítéletet végre is hajtották.

Következtek a Rákosi-korszak súlyos esztendei. Ezt hogy tudtátok átvészelni?

Igen nehéz évek voltak azok. A szüleimet Hortobágyra hurcolták. Engem elbocsátottak a bíróságtól 1955-ben. Gyurkáról – mint előbb említettem – úgy tudtuk, hogy megölték. Feleségem töretlen hite engem, az én hitem pedig őt erősítette, hogy ilyen nehéz körülmények között is kitartsunk Krisztus mellett. Vasárnapként rendszeresen szentmisére járt az egész család, gyermekeinket hittanra járattuk, otthon rendszeresen imádkoztunk. Mindezek és elsősorban az Úr kegyelme segítette átvészelni ezt a korszakot.

Mi készítetett arra, hogy viszonylag idős korban nekivágyj a Hittudományi Akadémia elvégzésének? Ottani tanulmányaid segítették-e Krisztus-kapcsolatod erősödését?

Már az Oxford-mozgalommal kapcsolatban mondtam, hogy élt bennem a vágy a kereszténység egyre jobb megértésére, minthogy hitbeli ismereteim megrekedtek a gimnáziumi hittanon tanultaknál. Amikor 78-ban Nyíri Tamás az Új Emberben meghirdette a laikusok Teológiai Akadémiáját, én azonnal jelentkeztem 68 éves korom ellenére. Így – hála Istennek – már a legelső évfolyam hallgatója lehettem. Sok mindent tanultunk, ami egyre nagyobb érdeklődést váltott ki belőlem. A kisközöségi munkáról nem hallottunk előadást. De a Szentlélek működik: számos évfolyamtársam – velem együtt – azzal a szándékkal végezte az Akadémiát a II. Vatikáni zsinat hatására, hogy mi, laikusok is segítünk felkavarni az akkori magyar katolikus egyház állóvizét. Többen az Akadémia elvégzése után is kapcsolatot tartottunk fenn egymással. Megírtuk társainknak, hogy eddig mit sikerült kinek-kinek otthon elérnie, és hogyan. Biztattuk egymást, mert sajnos a klérus a legtöbb helyen nemigen akarta igénybe venni törekvéseinket.

Azt gondolom, az is az elfojthatatlan Szentlélek munkája, hogy az Akadémián összeakadtál Bisztrai Gyurival.

Igen. Ő is járt az Akadémiára, velem egy csoportba. Tőle tudtam meg, hogy Bulányi Gyurka él, kiszabadult a börtönből, megírta a Keressétek az Isten Országát (KIO) és a Merre menjek-et – ez utóbbit a kezembe is nyomta –, sőt újra megindult a kisközöségi élet. Azonnal felkerestem Bulányi Gyurkát a lakásán. Oly sok év után ismét örömmel üdvözöltük egymást. Nagy beszélgetésünk volt. A végén megadta a Te miskolci címedet, Neked meg, úgy tudom, az én címemet adta oda, hogy keressük fel egymást. Hamarosan el is mentem hozzátok, Te pedig feleségeddel felkerestél minket. Így alakult ki a két miskolci család kapcsolata.

‘81-ben, akadémiai tanulmányaim befejezése után azonnal bekapcsolódtam a Bokor életébe. A Ti Öreges III. közössége tagjául fogadott. Négyhetente Budapesten „töltekeztünk”. A KIO-t tárgyaltuk meg közösen Bulányi Gyurka vezetésével. Ott ismerkedtem meg a kisközöség szervezésének és vezetésének módszerével, mivel ezt nekünk az Akadémián nem tanították.

Úgy tudom, rövidesen létrehoztál egy kisközöséget az újgyőri Szent Imre plébánián. Erről mondj valamit!

Amikor Miskolcon az újgyőri Gépész utcába költöztünk a Szent Imre templom közelébe, felkerestem volt gimnáziumi osztálytársamat, Eperjesy Dénes plébánost. Ő rögtön meghívott a plébániai képviselőtestületbe. Később annak világi elnöke is lettem. Kádár László egri érsek 1981-es újévi körlevélében, melyet a misén plébánosunk felolvasott, többek között figyelemztette a képviselőtestületet, hogy a jogok köteleességekkel is járnak: a képviselőtestületi tagoknak el kell mélyíteniük lelki életüket, egyre krisztusibbá kell válniuk, s ezzel példát kell adniuk a plébánia összes hívei számára. Mise után a képviselőtestület nevében köszöntöttem plébánosunkat, s azonnal rátértem az érseki körlevél képviselőtestületi megvalósításának lehetőségére. Plébánosunk ezt halogatni szándékozott, hogy majd meg fogjuk beszélni a legközelebbi ülésen. Válaszom: Most együtt van az egész képviselőtestület, a plébános is itt van, itt a kedvező alkalom, hogy azonnal tárgyaljuk meg ezt a fontos kérdést. Végül megegyeztünk, hogy havonta összejön a képviselőtestület.

Először az Evangélii nuntiandi okmányt tanulmányoztuk a világiak apostolkodásáról és a kisközöségekről. Idős emberek voltak a képviselőtestület tagjai. Ők nemigen szoktak hozzá ahhoz, hogy saját véleményét nyilvánítsanak egyházi és vallási dolgokban. Fokozatosan elmaradoztak az összejövetelekről. Helyettük viszont meghívott rendszeresen templomba járó fiatalabb híveinket, a gyakori áldozókat, akik már mind jobban mertek és tudtak véleményt nyilvánítani.

Fokozatosan átalakult tehát a közösség, melyet a „lehetetlenségek szentjének”, Ritának az oltalmába ajánlottunk. Így lettünk Szent Rita-közösség. Havonta jöttünk össze a sekrestyében, általában 10–15-en. Kialakult közösségi szellemünk és programunk. Minden alkalommal más-más elnökölt, a többiek csak tagok voltak azon az összejövetelen – még a plébános úr is.

Az „előző” kezdte és fejezte be az összejevetelt imával, énkellemmel. Ő tartotta a bevezető elmélkedést, amihez témavázlatot az előző összejevetelen szétosztottam. Imádságos csönd után körben megbeszéltük az elmélkedés témáját. Senki sem maradt passzív, viszont a bőbeszédű hiperaktívok sem fojtatták bele a szót a többiekbe. Általában az evangéliumokat vettük végig. Ehhez jó segítséget nyújtottak az OMC által kiadott Egger-féle munkafüzetek. No persze a KIO ide kapcsolódó részeit is beledolgoztam az előzetes témavázlatba. Lassan a tagok hozzászóltak ahhoz, hogyan lehet laikusként közösséget vezetni, mert bizony lassacskán a plébánosunk is elmaradott az összejeveteleinkről.

Kölcsönkönyvtárat hoztunk létre: összeadtuk régi és új válásos könyveinket, ebben részben még a háború befejezése előtt kiadott magyar művek, részben az újabb, többnyire külföldön kiadott magyar nyelvű munkák szerepeltek. Több mint 300 könyv gyűlt össze, melyek közül kb. 100 mindig közközeben forgott.

Ugyancsak a Szent Rita-közösség leányvállalataként a vasárnapi 9 órai mise után beindult a „Dialógus”. Az egyik mellékoltárnál összejöttünk az érdeklődőkkel, és megbeszéltük az aznapi evangéliumot a 11 órai szentmiséig. A Dialógus végén mindig kitértünk arra, hogy ezt a saját életünkben hogyan tudnánk megvalósítani. Így lassan egy másik közösség is kialakult, amelynek az volt az előnye, hogy hetente jött össze, szemben a Szent Rita-közösség havi találkozóival.

Így nyert tapasztalatainkat levelezés útján megosztottuk volt akadémiai társainkkal.

A mindszei plébánián Dr. Kovács Endre plébános, ségépüspök – úgy tudom – a Te biztatásodra alakította meg a végzetek számára posztgraduális továbbképzési csoportját. Beszéljél pár szót erről a továbbképzési csoportról?

Valóban én javasoltam Kovács püspök úrnak, hogy szervezzünk rendszeres továbbképzést plébániáján az akadémiát végzett hallgatók számára, de azok részére is, akik nem voltak ugyan akadémisták, de a város hitéletében már szerepet kaptak, vagy fognak ilyet vállalni. Így ajánlottak mások mellett Téged is a feleségeddel. 82-ben vagy 83-ban indult be ez a csoport. A fontosabb zsinati dokumentumokat, pápai körleveleket beszéltük meg. Itt is mindig más-más készült fel az adott anyagból, és tartott kiselőadást, a többiek hozzászóltak. Megismerkedtünk más keresztény felekezetek, mind történelmi egyházak, mind kiségyházak, sőt nem keresztény vallások tanításaival. Olykor a megismerendő egyház egy-egy képviselője is eljött és hozzászólt.

Ebből az akadémista csoportból került ki a Te második közösséged magja, így én is. Te pedig később bekapcsolódtál a Szent Rita-közösség munkájába.

Valószínűleg ez a most említett akadémista továbbképző csoport volt annak az alapja, hogy a Bokor miskolci közösségei jó kapcsolatot tartottak a hierarchiával, legalábbis annak egyik tagjával, Kovács püspök úrral. Így történhetett, hogy amikor Bulányi Gyurka 1991-ben országszerte „kézfogós” előadásait meghirdette, itt Miskolcon mindhárom előadásán részt vett Kovács püspök úr is, sőt plébániáján négy szemközti megbeszélésükre is sor került.

Kovács Endre valóban nagyon lojálisan, mondhatni baráti-an viselkedett az irányunkban, noha tudta, hogy mindketünknek kapcsolata van a Bokorral. A Zárda-kápolnában a 80-as években tartott előadásorozatra is felkért minket előadónak, sőt más plébániákra is beajánlott minket hasonló céllal.

Köztudott, hogy mindketten más-más egyházközségekben vagyunk vagy voltunk képviselőtestületi tagok, és plébánosainkkal jó volt a viszonyunk. A miskolci Bokor-közösségek és a klérus között nem volt konfliktus.

Most, aggasztóként is fiatalokat megszégyenítő aktivitásal prófétai küldetésre vállalkozol a különböző egyházi-, állami- és társadalmi vezetők és újságírók lelkiismeretét izgató, országos problémákat feltáró és azokra megoldásokat javasoló, kiterjedt levelezéssel. Ismertetnéd ezt a munkádát?

Megöregedtem, megrokkantam, szinte járóképtelen vagyok. Rosszul látok és hallok, csoportbeszélgetéseken használhatatlan vagyok. Természetesen lemondtam már plébáni-

ai tisztségemről is. Érdeklődésem azonban egyházunk és hazánk sorsa iránt nem szűnt meg. Különösen foglalkoztat az abortusz – a népességfogyás problémája. Egy ilyen írásmat (Az anyaság becsülete) közölte az Új Ember. De irtam több levelet azokhoz a politikusokhoz is, akiknek szava lehet a megoldásban.

Az abortuszra a nőket a súlyos, nyomorúságos anyagi helyzet szorítja. Ezen a prédikáció, siránkozás, tüntetés nem segít. A megoldást az anyagi helyzet javítása hozhatja: nem leszajnálni kell a várandós nőt, hanem megfelelő összegű jutalommal segíteni, a magzat megtartására bátorítani. Ez a lényege Az anyaság becsülete című írásomnak. De fölvethető egy másik modell is: Minden várandós nő kapjon „munkanélküli segélyt” az önkormányzattól a terhesség kezdetétől, pusztán a terhesség címén, minden egyéb feltétel nélkül. Ez segíthetné a gyermeket nevelő szülőket, és segítené a leányanyákat házasságkötési esélyeikben. Ezt is meg fogom megírni a döntéshozásban résztvevőknek.

Javaslatom lényeges pontja az is, hogy a Családvédelmi Szolgálatokat, ahol az abortusz elvégzéséről döntenek, anyagiilag érdekelte kellene tenni, hogy az anyák megtartsák magzataikat. Megfelelő jutalmat kapnának, ha sikerül szerződést kötni a várandós anyával gyermeke megtartására.

Ezt megelőzően 1999-ben, a Milleniumi Évre készülvén javasoltam Nemeskürty Istvánnak, hogy a magyar szent királylányokról készíttessen képsorozatot megfelelő kísérő szöveggel, és azt terjesszük világszerte. Hiszen ezek a királylányok – kezdve Szent István unokájával, a Magyarországon született és 12 éven át itt nevelkedett Skóciai Szent Margittal, Szent Erzsébeten át Szent Kingáig és Hedvigig, beleszámlálva Szent László ortodox szent lányát, Piroskát is – igen jelentős szerepet játszottak az európai kereszténység kialakulásában és megerősödésében Skóciától Bizáncig, Litvániától Lengyelországon át Thüringiáig. Nemeskürty irodavezetője azt válaszolta, hogy szentképek nyomtatására nincs lehetőség. Pedig ez hatásos propaganda lehetett volna annak tudatosítására, hogy Magyarországnak igenis fontos szerepe volt az európai kereszténység és kultúra kialakulásában. Nem kell bekérekedni Európába, hiszen annak alakításában már közel ezer éve aktívan részt veszünk.

Van-e még olyan mozzanat hosszú életutad folyamában, amiről nem kérdeztelek, de Te szeretnéd megemlíteni?

Ejtsünk még néhány szót Éliás József református lelkésszel kialakult barátságomról. A debreceni egyetemen tanuló, majd dolgozó kislányom által ismertem meg őt. Éliás József olyan fekete báránya volt a hazai református egyháznak, mint Bulányi Gyurka a katolikusnak. Levelezést folytattunk, többször fel is kerestük egymást. Bulányi Gyurkával is összehoztam. Mivel Éliás József külföldön sokat publikáló ember volt, sok értékes információt szereztem általa a különböző protestáns teológiai irányzatokról. Felekezeti elfogulatlan, igen nyitott ember volt, ugyanakkor mélyen hívő keresztény. Sokat tanultam tőle. Ő is értékesnek tartotta barátságunkat, és köszönettel nyugtázta kritikámat.

Keresztény életemet már régen – jóval a II. Vatikáni zsinat előtt – az ökumenizmus járta át. Ebben az Oxford-mozgalom, vegyes házasságból született feleségem és Éliás Józseffel kialakult barátságom segített.

Végigondolva életedet, tapasztalataidat milyen tanácsot adnál a nálad fiatalabbaknak?

Első tanácsom: naponta 1/4 órát – ami kb. a nap 1%-a – olvassák a Szentírást. Elsősorban az Újszövetséget. Pl. az aznapi mise olvasmányait, amit az Új Ember is közöl. Többször is elolvasható, belénk ivódik. „Aki a Szentírást nem ismeri, Jézust sem ismerheti” – mondta Szent Jeromos.

A másik tanácsom: imádkozni, imádkozni és még egyszer imádkozni!

És még egy kérésem lenne az Úrhoz: Gyermekeim és unokáim térjenek Hozzá, ismerjék meg Jézust és végtelen Szeretetét!

Köszönöm a beszélgetést. További szellemi frissességet, korodhoz képest jó egészséget és legfőképpen Isten áldását kérem hátralevő, remélhetőleg még hosszú és termékeny pályafutásodra!

Orbán Sándor